

เอกสารอ้างอิง

1. Tan LV, Doorn HR, Nghia HDT, Chau TTH, Tu LTP, de Vries M, et al. Identification of a new Cyclovirus in cerebrospinal fluid of patients with acute central nervous system infections. mBio 4(3):e00231-13.doi:10.1128/mBio.00231-13.

*****

การระบาดของโรคไข้เลือดออกในศูนย์พักพิงชายแดนไทย-เมียนมาร์ วันที่ 1 มกราคม – 16 กรกฎาคม 2556

Dengue Outbreak in Temporary Shelters Thai-Myanmar Border, January 1 - July 16, 2013

✉ paphanij@gmail.com

ปภาณิจ สวงโท

สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

สืบเนื่องจากการรายงานข่าวในสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากสำนักข่าวในประเทศเมียนมาร์ เมื่อวันที่ 11 มิถุนายน 2556 พบการระบาดของโรคไข้เลือดออกมีผู้ป่วยมากกว่า 200 ราย และเสียชีวิต 3 ราย (ในศูนย์พักพิงบ้านนุโพ อำเภอพบพระ 2 ราย และศูนย์พักพิงบ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง 1 ราย)¹ ดังนั้นสำนักกระบาดวิทยาจึงได้ตรวจสอบข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังโรคในศูนย์พักพิงชั่วคราวชายแดนไทย-พม่า ที่จัดตั้งขึ้นโดยสำนักกระบาดวิทยาร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โรงพยาบาล สำนักงานสาธารณสุขอำเภอที่เป็นที่ตั้งของศูนย์พักพิง องค์กรเอกชนด้านการแพทย์ (NGOs) และองค์การอนามัยโลก² พบว่าที่ศูนย์พักพิงทั้ง 3 แห่งในจังหวัดตากมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 347 ราย และมีรายงานผู้เสียชีวิต 1 ราย ที่ศูนย์พักพิงบ้านนุโพโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์โรคไข้เลือดออก จากระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อในศูนย์พักพิงชั่วคราวไทย-พม่า

ในปี พ.ศ. 2555 ข้อมูลจากระบบเฝ้าระวังโรคในศูนย์พักพิงชั่วคราวชายแดนไทย-พม่า พบว่าศูนย์พักพิง 3 แห่งของจังหวัดตากเริ่มมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่บ้านแม่หละในสัปดาห์ที่ 18 และมีผู้ป่วยสูงสุดในสัปดาห์ที่ 23 จำนวน 82 ราย จากนั้นจึงมีแนวโน้มลดลง และในสัปดาห์ที่ 32 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกที่บ้านอู๋เมียม 1 ราย ในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยในศูนย์พักพิงทั้ง 3 แห่ง มีผู้ป่วยสูงสุดที่บ้านนุโพ (ดังรูปที่ 1)

1.1 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกที่ศูนย์พักพิงบ้านนุโพ อำเภออู๋เมียม

ไม่พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกตลอดทั้งปี พ.ศ. 2555 ในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยทั้งหมด 276 ราย (อัตราป่วย 15.89 ต่อประชากรพันคน) เป็นผู้ป่วยอาศัยในศูนย์พักพิง 260 ราย และผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยนอกศูนย์พักพิง แต่ได้รับการรักษาที่ศูนย์พักพิง 16 ราย เริ่มมีผู้ป่วยรายแรกในสัปดาห์ที่ 12 โดยเริ่มป่วย

วันที่ 10 มีนาคม 2556 และมีผู้ป่วยต่อเนื่องทุกสัปดาห์

ในสัปดาห์ที่ 15 พบผู้เสียชีวิต 1 ราย เป็นเพศหญิง อายุ 5 เดือน อาศัยอยู่ในศูนย์พักพิง เป็นผู้ป่วยรายที่ 8 ของปี พ.ศ. 2556 เริ่มป่วยเมื่อวันที่ 12 เมษายน และเข้ารับการรักษาเมื่อวันที่ 13 เมษายน 2556 การทดสอบ Tourniquet และ NS1 Ag ให้ผลลบ วินิจฉัยไข้เลือดออก (DF) เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2556 เวลา 19.00 น. ผู้ป่วยมีอาการหายใจขัดและช็อกจึงส่งต่อไปยังโรงพยาบาลอู๋เมียม และผู้ป่วยเสียชีวิตหลังจากเดินทางมาถึงโรงพยาบาลอู๋เมียมไม่นาน แพทย์วินิจฉัยติดเชื้อในกระแสโลหิตร่วมกับภาวะหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลัน (sepsis with sudden cardiac arrest)

การดำเนินการควบคุมโรคในศูนย์พักพิง ได้มีการค้นหาผู้ป่วยเพิ่มเติมในชุมชน ให้ความรู้แก่ประชาชนในศูนย์พักพิง พ่นหมอกควันเพื่อฆ่ายุงตัวแก่ในวันที่ 19 เมษายน 2556 มีการรณรงค์กำจัดลูกน้ำ ให้ประชาชนนอนในมุ้ง และแจกจ่ายยาทาป้องกันยุง นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ health care worker ได้เฝ้าระวังผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด และแจ้งสถานการณ์โรคไข้เลือดออกแก่สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และสำนักงานสาธารณสุขอำเภอที่มีศูนย์พักพิงตั้งอยู่

1.2 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกที่ศูนย์พักพิงบ้านแม่หละ อำเภอท่าสองยาง

ในปี พ.ศ. 2555 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 562 ราย (อัตราป่วย 12.24 ต่อประชากรพันคน) เป็นผู้ป่วยอาศัยในศูนย์พักพิง 544 ราย และผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยนอกศูนย์พักพิงแต่ได้รับการรักษาที่ศูนย์พักพิง 18 ราย

ในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 65 ราย (อัตราป่วย 1.42 ต่อประชากรพันคน) เป็นผู้ป่วยอาศัยในศูนย์พักพิง 63 ราย และผู้ป่วยชาวกะเหรี่ยงที่อาศัยนอกศูนย์พักพิงแต่ได้รับการรักษาที่ศูนย์พักพิง 2 ราย เริ่มมีผู้ป่วยรายแรกในสัปดาห์ที่ 21 โดยเริ่มป่วยวันที่ 23 พฤษภาคม และมีผู้ป่วยต่อเนื่องทุกสัปดาห์

1.3 สถานการณ์โรคไข้เลือดออกที่ศูนย์พักพิงบ้านอ้อมเปี้ยม อำเภอพบพระ

ในปี พ.ศ. 2555 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกในสัปดาห์ที่ 32 จำนวน 1 ราย (อัตราป่วย 0.06 ต่อประชากรพันคน) เป็นผู้ป่วยที่อาศัยในศูนย์พักพิง

ในปี พ.ศ. 2556 พบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออก 6 ราย (อัตราป่วย 0.38 ต่อประชากรพันคน) อาศัยในศูนย์พักพิงทุกราย เริ่มพบผู้ป่วยรายแรกในสัปดาห์ที่ 17 จำนวน 3 ราย และพบผู้ป่วยเพิ่มเติมในสัปดาห์ที่ 23 จำนวน 2 ราย และสัปดาห์ที่ 26 จำนวน 1 ราย

2. สถานการณ์ผู้ป่วยในอำเภอที่มีศูนย์พักพิง ตั้งอยู่จาก ข้อมูลระบบเฝ้าระวังโรคในข่ายงานระบาดวิทยาโรคติดต่อ (รง.506)

ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 16 กรกฎาคม 2556 จังหวัดตาก พบผู้ป่วยไข้เลือดออกทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีอัตราป่วยสูงสุด 5 อันดับแรก ได้แก่ อำเภออุ้มผางซึ่งมีศูนย์พักพิงบ้านนุโพ อำเภอท่าสองยาง (บ้านแม่หละ) กิ่งอำเภอวังเจ้า อำเภอพบพระ (บ้านอ้อมเปี้ยม) และอำเภอแม่ระมาด ตามลำดับ (ดังรูปที่ 2)

อำเภออุ้มผาง พบผู้ป่วยทั้งหมด 233 ราย (อัตราป่วย 1,217.16 ต่อประชากรแสนคน) เป็นผู้ป่วยสัญชาติพม่า 109 ราย (ร้อยละ 46.78) มีจำนวนผู้ป่วยสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลังทุกสัปดาห์และพบผู้ป่วยสูงสุดในสัปดาห์ที่ 23 จำนวน 47 ราย

อำเภอท่าสองยาง พบผู้ป่วยทั้งหมด 121 ราย (อัตราป่วย 303.43 ต่อประชากรแสนคน) เป็นผู้ป่วยสัญชาติพม่า 13 ราย (ร้อยละ 10.74) มีจำนวนผู้ป่วยสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลังทุกสัปดาห์และพบผู้ป่วยสูงสุดในสัปดาห์ที่ 10 จำนวน 12 ราย

อำเภอพบพระ พบผู้ป่วยทั้งหมด 43 ราย (อัตราป่วย 131.81 ต่อประชากรแสนคน) เป็นผู้ป่วยสัญชาติพม่า 6 ราย (ร้อยละ 12.24) มีจำนวนผู้ป่วยสูงกว่าค่ามัธยฐาน 5 ปีย้อนหลังทุกสัปดาห์และพบผู้ป่วยสูงสุดในสัปดาห์ที่ 19 จำนวน 9 ราย

วิเคราะห์และข้อเสนอแนะ

จากข้อมูล รง.506 สถานการณ์ไข้เลือดออก จังหวัดตาก ปี พ.ศ. 2556 พบว่าช่วงสัปดาห์ที่ 15 หรือต้นเดือนเมษายน เริ่มมีรายงานผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกสูงขึ้น และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเนื่องจากเริ่มมีฝนตกและสภาวะเหมาะสมต่อการเพิ่มจำนวนพาหะนำโรคไข้เลือดออก สอดคล้องกับการพบผู้ป่วยรายใหม่ที่ศูนย์พักพิงบ้านนุโพ ซึ่งเพิ่มขึ้นสัปดาห์ละ 15 – 38 ราย การเร่งดำเนินการควบคุมโรคทันทีเมื่อพบผู้ป่วยรายแรกของพื้นที่และค้นหาผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มเติม รวมทั้งต้องเฝ้าระวังในพื้นที่ข้างต้นจนกว่าไม่พบผู้ป่วยรายใหม่ใน 28 วันนับจากวันเริ่มป่วยของผู้ป่วยรายสุดท้าย³ จะเป็นการดีที่สุดในการป้องกันการแพร่กระจายของโรค

การที่เริ่มพบผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกภายในศูนย์พักพิงบ้านนุโพจำนวนมากในสัปดาห์ที่ 15 เป็นต้นมา และต่อมาในพื้นที่อำเภออุ้มผางซึ่งเป็นอำเภอที่ศูนย์พักพิงบ้านนุโพตั้งอยู่ ก็เริ่มพบผู้ป่วยสูงขึ้นในสัปดาห์ที่ 18 ดังนั้นจำนวนผู้ป่วยไข้เลือดออกในอำเภออุ้มผางที่เพิ่มขึ้นอาจมีความสัมพันธ์กับการระบาดของโรคไข้เลือดออกในศูนย์พักพิงบ้านนุโพ

เนื่องจากศูนย์พักพิง เป็นพื้นที่ที่อยู่ภายใต้การดูแลของกระทรวงมหาดไทย และมืองค์กรเอกชนด้านการแพทย์ (NGOs) ที่รับผิดชอบหลายหน่วยงาน จึงควรทำความเข้าใจและประสานความร่วมมือกันระหว่างภายในศูนย์พักพิงและหน่วยงานสาธารณสุขและโรงพยาบาลในพื้นที่ โดยเฉพาะการแจ้งสถานการณ์ความผิดปกติของการเกิดโรคในศูนย์พักพิงให้แก่หน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ให้ทราบโดยทันที จะทำให้การสนับสนุนด้านวิชาการและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อดำเนินการควบคุมโรคเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

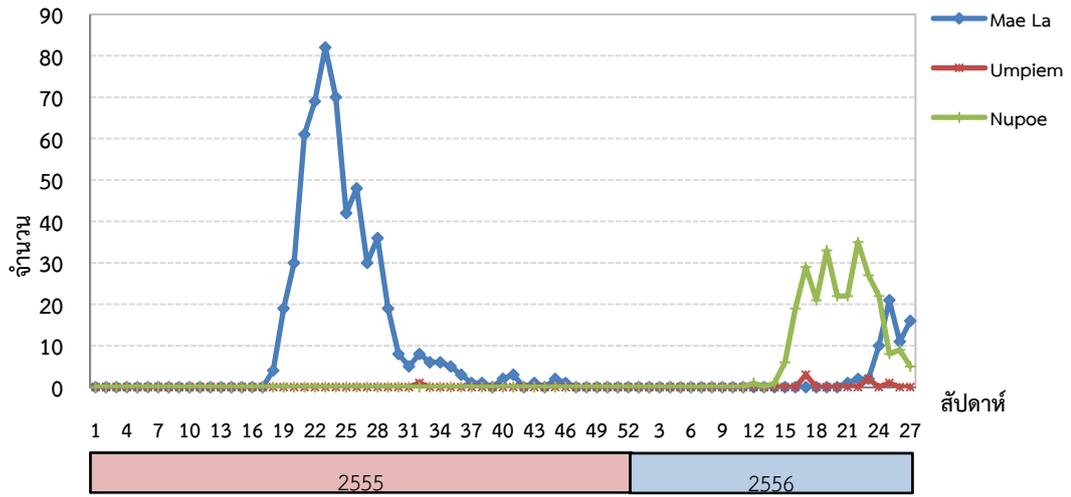
กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่องค์กร Première Urgence – Aide Médicale Internationale (PU-AMI) ในการรายงานสถานการณ์โรคติดต่อในศูนย์พักพิงบ้านนุโพ บ้านอ้อมเปี้ยม และบ้านแม่หละ คุณธนพร หล่อปยานนท์ กลุ่มสอบสวนทางระบาดวิทยาและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข สำนักระบาดวิทยา ในการแจ้งข่าวการระบาด ดร.สพ.ญ.เสาวพัทธ์ อึ้งจ้อย ในการเขียนรายงานฉบับนี้ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และศูนย์สารสนเทศทางระบาดวิทยาและการพยากรณ์โรค ในการสนับสนุนข้อมูลระบบเฝ้าระวังโรคในข่ายงานระบาดวิทยาโรคติดต่อ (รง.506)

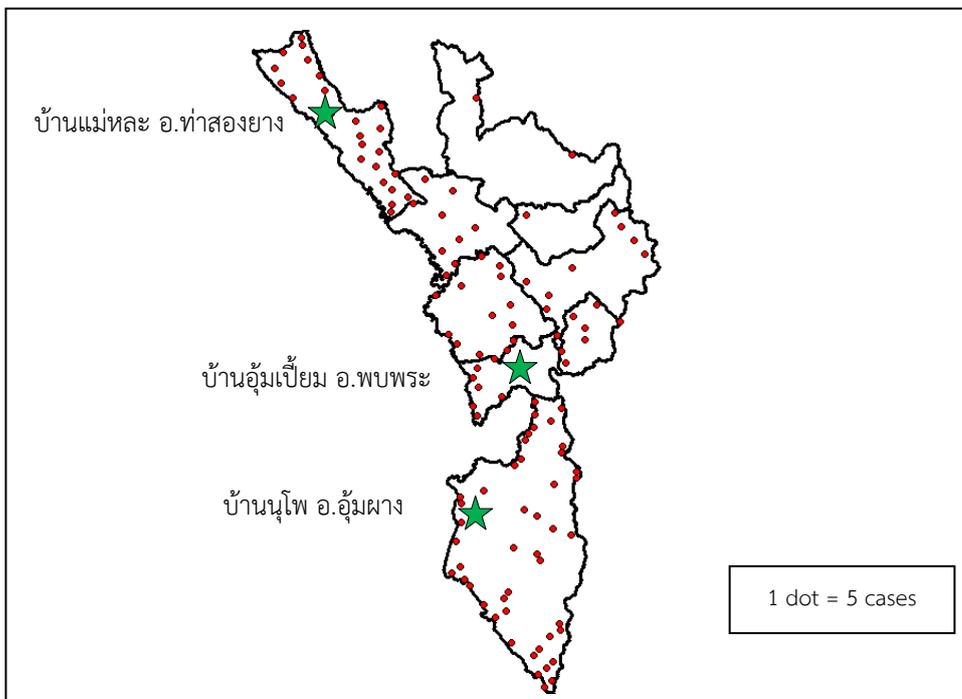
เอกสารอ้างอิง

1. Karennews. Dengue fever kills three refugees [updated 17 July 2013]. Available from: URL: <http://karennews.org/2013/06/dengue-fever-kills-three-refugees.html/>
2. Bureau of Epidemiology. Guideline for Diseases Surveillance in Displaced Person Temporary Shelter Thai – Myanmar Border, 2012. Nonthaburi: Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health; 2012.
3. สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. แนวทางการรายงานโรคที่มีความสำคัญสูง ประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย; 2555.

รูปที่ 1 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจากระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อในศูนย์พักพิง สัปดาห์ที่ 1 ปี พ.ศ. 2555 - สัปดาห์ที่ 27 ปี พ.ศ. 2556

รูปที่ 2 จำนวนผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจากรง. 506 รายอำเภอ จังหวัดตาก วันที่ 1 มกราคม - 16 กรกฎาคม 2556